

Arabische, Perzische en Turkse woorden in het Nederlands

Onderstaande woordelijst geeft een overzicht van woorden die in het Nederlands zijn opgenomen als gevolg van de culturele invloed van de Islam tijdens de Renaissance. Als niet anders aangegeven komen de woorden uit het Arabisch. De lijst is niet compleet en nog lang niet alle woorden zijn ontdekt en beschreven; vooral op het gebied van de leenwoorden is nog veel onderzoek nodig.

1234567890	<i>al-barqiyāq</i>	١٢٣٤٥٦٧٨٩٠	جيفters uit India, zie ook 'algebra'.
abrikoos	<i>ʿāda</i>	العجوة	'Gewone' (via Indonesië).
adad	<i>amīr al-bahr</i>	أمير البحر	'Bevelhebber ter zee'
admiraal	<i>al-ghattās</i>	القطائف	
albatros	<i>al-kinnā</i>	الكنيامه	
alchemie	<i>al-kohl</i>	الكحل	
alcohol	<i>al-iskandarīyya</i>	الإسكندرية	Antimoonpoeder
Alexandrië	<i>al-ṣharb</i>	العرب	'Het westen'
Algarve	<i>al-jabr wa l-muqābala</i>	الجبر و المقابلة	'Vergelijking en vereenvoudiging'; niet van een boek van de wiskundige Al-Khwarizmi uit ca. 830. Zie ook 'x'.
algebra	<i>al-khwarizmī</i>	الخوارزمي	Naam van de wiskundige Al-Khwarizmi (780-850).
algoritme	<i>al-ṭihādā</i>	العتادة	Navigatie instrument.
alhidade	<i>al-qalī</i>	القلي	As van zoutkruid (chemie).
alkali	<i>al-majisī</i>	المجسطي	Koepel
alkoof	<i>al-maghārah</i>	المغرة	Boek van Ptolemus (Alexandrië 85-165 nChr.)
Almagest	<i>al-maḡāgham</i>	المعظم	Brunode oker.
almagra	<i>al-maḡāgham</i>	المعظم	Astronomische tabel, kalender.
almanak	<i>al-maḡāgham</i>	المعظم	Cirkels parallel aan de horizon (sterrenavigatie).
almanacatarat	<i>ʿanbar</i>	عنبر	Weekmakende zalf.
amalagam	<i>hamāʾil</i>	حمائل	
amber	<i>hindabāʾ</i>	هندباء	Donkerblauwe kleurstof.
amulet	<i>an-nīr</i>	النير	'Bocht' in het Hindi
andivie	<i>awarta</i>	اورتا	Drank
anjil	<i>ʿaraq</i>	عرق	'Plaats van constructie', 'fabriek' (scheepvaart).
aorta	<i>dār as-sināʾa</i>	دار الصناعة	'Goudachtig' (uit Perzisch).
arak	<i>az-zamīnāh</i>	الزمنينج	
arsenicum	<i>al-kharshīf</i>	الخرشيف	
artsjok	<i>az-zaghāya</i>	الزغاية	
assegai	<i>atlās</i>	اطلس	
atlas	<i>al-bāziniyān</i>	البازنيان	'Glad', gebruikt voor zijde.
aubergine	<i>hawāla</i>	حوالة	Wisselborg
aval	<i>ʿawarīyya</i>	عوارية	'Beschadiging' (scheepvaart).
averij	<i>as-sunūtā</i>	اسموت	'De wegen' (sterrenavigatie).
azmut	<i>lāzaward</i>	لازورد	Mijnen in Turkستان
azuur, lazuur	<i>bāhīj</i>	باجيج	Open schoentje (zie 'pumps').
babouche	<i>baḡhdādī</i>	بغدادية	'Uit Bagdad'
baldaquin	<i>baḡlākhāneh</i>	بلا خانه	'Hoog huis' (Perzisch)
balakon	<i>baīsm</i>	بايسم	
balsem	<i>banān</i>	بنان	'Ynger'
banan	<i>bāyṭa</i>	باجة	Een schip
bark	<i>burqah</i>	برقة	
barok	<i>būzār</i>	بوزار	
bazaar	<i>buḡfa</i>	بغفة	Een soort katoen.
beʿ	<i>labān jāwī</i>	لبان جوي	Javanse weroorkhars (farmacie).
benzine	<i>abīʾ araq</i>	ابو عرق	'Vader van het zweet', een drank.
bernaige	<i>bāzāhr</i>	بازاهر	'Tegengif' (farmacie).
bezor	<i>balāṣī</i>	بلوسي	Stad in Egypte.
bloes			

S T E R R E N	Er zijn ca. 200 sterren met Arabische namen. Enige voorbeelden: <i>Acrab</i> (de schorpioen), <i>Alḡabarram</i> (de twee volgers van de Pleiaden), <i>Alḡol</i> (de kop van de geres), <i>Betelgeuse</i> (de hand arend), <i>Betelgeuse</i> (de hand arend), <i>Rigel</i> (de linkervoet van de tweeling), <i>Fomalhaut</i> (de mond van de vis) en <i>Regulus</i> (de voet van de leeuw).
---------------	--

boermoes	<i>burnūs</i>	برنوس	Lange capmanteel.
boor, borax	<i>baurāq</i>	بورق	Boorwater (chemie).
bougie	<i>būḡīya</i>	بجاية	Kaars uit de stad Bujaya.
bridegen	<i>baraza</i>	برز	
caravan	<i>karawān</i>	كاروان	
cheque	<i>sakk</i>	سك	
ciffoon	<i>shiff</i>	شفت	'Document'
cijfer	<i>sifr</i>	صفر	'Niil'
civet	<i>zabād</i>	زباد	Geurstof
dadel	<i>daḡal</i>	دقل	Dadel van slechte kwaliteit.
damastr	<i>dīmāshiq</i>	دمشق	'Damascus' (stad in Syre)
divan	<i>dīwān</i>	ديوان	Reisgier, ambtsvertek (uit Perzisch).
douane	<i>dīwān</i>	ديوان	Via betrekens 'staatsraad'.
dor mirasol	<i>dād ra mīnī fa sad</i>	در رم ف ص	Arabishe letters gebruikt voor noten
dragoman	<i>tarjūmān</i>	ترجمان	'Tolk'
dragon	<i>tar khān</i>	ترخان	'Zingen' van de Troubadours.
drug	<i>dīrawā</i>	دررواه	'Sien der wijzen'. Uif het Grieks <i>theorion</i> , 'Wondpoeder'.
druunen	<i>taraba</i>	طرب	Een schip
elixir	<i>al-ikṣīr</i>	الاكصير	Woesstijnwos
fanfare	<i>anfārāh</i>	انفارة	'Trompetten'
feloek	<i>faiāka</i>	فاكة	Een schip
femrek	<i>fanak</i>	فناك	Woesstijnwos
gras	<i>ghazza</i>	غزة	'Gaza' in Palestina
gala	<i>khāl ʿa</i>	خلمة	'Ergevaard'
galanga	<i>khaliyān</i>	خلجان	Kruidwortel
galant	<i>khāl ʿa</i>	خلمة	'Ergevaard'
gamasche	<i>ghadānīsī</i>	غدامسي	Overschoenen, genoemd naar de stad Gadames in Libië.
gazelle	<i>ghazāl</i>	غزال	
genber	<i>zanjābīl</i>	زنجبيل	
Gibraltar	<i>jebel tīrīq</i>	جبل طارق	'De berg van Tariq', de veroveraar van Spanje.
gips	<i>jibs</i>	جبس	
gitarffe	<i>zarāfa</i>	زرافة	
gitaar	<i>qithāra</i>	قيثارة	
hasjiesj	<i>hashīsh</i>	حشيش	
jack	<i>shaq</i>	شق	
japon	<i>jubba</i>	جبة	
jasmijn	<i>yasmin</i>	ياسمين	
jumper	<i>jubba</i>	جبة	Lang wollen gewaad.
jupe	<i>jubba</i>	جبة	Idem.
kabaai	<i>qabāʾ</i>	قباة	Overkleed met lange mouwen, via Indonesië.
kabel	<i>habl</i>	حبل	'Ankertoew'
kafter	<i>kaḡīr</i>	كافر	'Ongeelovig'
kaftan	<i>khafjān</i>	خفجان	Kledingsstuk
kalebas	<i>qar ʿa</i>	قرفة	'Teren' (van een schip).
kalefateren	<i>qallāfa</i>	قلف	'Vorn, model'
kaliber	<i>qalb</i>	قلب	As van zoutkruid.
kaliun	<i>al-qalī</i>	القلي	
kameel	<i>jamal</i>	جمل	
kamfer	<i>kāfūr</i>	كلور	
kamizool	<i>qamis</i>	قميس	
kanaal	<i>qanāt</i>	قناة	
kandij	<i>qand</i>	قند	Perzisch bevoelingsstelsiem
kappetjie	<i>karab</i>	كاراب	Ingecdikt sap van suikerriet.
karaf	<i>qīrāt</i>	قيراط	
karavān	<i>ghararāfa</i>	غزارفة	Gewichtsmaat (0,195 g.) Ook lengte- en inhoudsmaat.
	<i>karawān</i>	كاروان	

U I T D R U K K I N G E N	De uitdrukking 'volala!' komt van <i>yā Allah!</i> . De Vlaamse uitdrukking 'als God het belieft' is via het Spaanse 'si Dios quiere' afkomstig van <i>inshāʾ Allāh</i> .
---------------------------	---

karmozijn	<i>qirm-e z̄bā</i>	قرم زيبا	'Mooi insect', waaruit rode kleurstof werd gewonnen (Perzisch).
karvij	<i>karāvīyā</i>	كارويا	Een kruid
kat	<i>qāt</i>	قات	Verdovend middel
katoen	<i>qun</i>	قطن	
kazenat	<i>khusūna</i>	خصومة	
kiel	<i>kaif</i>	كيف	
kiosk	<i>kas'ik</i>	كوشك	
koepel	<i>qubba</i>	قبّة	
koffer	<i>quffa</i>	قفة	
koffie	<i>qahva</i>	قهوة	
komijn	<i>kammīn</i>	كمون	
krokus	<i>kurkum</i>	كركم	
kurk	<i>al-qurq</i>	القرق	
kwintaal	<i>qinā'ir</i>	قنطار	
lak	<i>lak</i>	لك	
landaanum	<i>lālan</i>	لانن	
lelie	<i>lāleh</i>	لاله	
lila	<i>līlak</i>	ليلك	
limoen	<i>līmīn</i>	ليمون	
limonade	<i>līmīn</i>	ليمون	
luit	<i>al-'ūd</i>	العود	
macaber	<i>maqdb'ir</i>	مقابر	
macrame	<i>mīqram</i>	مقزم	
magazijn	<i>makhāzin</i>	مخازن	
magazine	<i>makhāzin</i>	مخازن	
mandoline	<i>ṭunb'ir</i>	طنبور	
marsepijn	<i>mausaḥān</i>	موشان	
maskara	<i>maskhara</i>	مسخرة	
masker	<i>maskhara</i>	مسخرة	
masseren	<i>massa</i>	مس	
mataador	<i>māta</i>	مات	
matras	<i>matrah</i>	مطرة	
mitre	<i>mur</i>	مر	
moesson	<i>mausin</i>	موسيم	'Seizoen'
mohair	<i>mukhāyyar</i>	مختر	'Uitstekend'
mokka	<i>mukhāḥ</i>	مخا	Een stad.
moussaka	<i>musuqqa</i>	مسقة	Grieks gerecht met Arabische naam.
mousseline	<i>mausif</i>	موصلي	Stof uit de stad Mosoel.
mulat	<i>muwallad</i>	موك	'Erbij horen'; status van een halfbloed baby.
mumnie	<i>mūmīyā'</i>	موميا	'Was'
mus	<i>al-musataqa</i>	المسقة	'Wijde mantel', via functie van capuchon.
musik	<i>mus'ik</i>	مسيخ	(Perzisch)
nadir	<i>nadrīn s-samt</i>	نظير السميت	'Tegenover het zant gelegd' (Astronomie).
natrium	<i>nadrīn</i>	نظرون	Alkalmetaal; uit de Griekse naam 'nitron' (Chemie).
natronloog	<i>nadrīn</i>	نظرون	Idem
oase	<i>wāḥa</i>	واحة	'Verhijplaats'
oranje	<i>nāranj</i>	نارنج	'Sinaasappel', uit Sanskriet in het Arabisch gekomen.
Perceval	<i>fāris ul-'āl</i>	فارس الغال	'Ruiter van het geluk'.
pumps	<i>pāpūsh</i>	پاپوش	Open schoentje (Perzisch)
papegaai	<i>babrughā</i>	بيغاء	Klamkabootsing
pikeren	<i>fakara</i>	فكر	'Denken'
racket	<i>rāḥa</i>	راحة	Handpalm
raja	<i>nāranj</i>	نارنج	'Sinaasappel', uit Sanskriet in het Arabisch gekomen.
razzia	<i>ghaziyā</i>	غزاية	'Inval'
realgar	<i>raḥī al-ghār</i>	رهب الغار	'Poeder uit de mijn', munitzorgif (rood zwavelruisruisium).
rebab	<i>rabāb</i>	رباب	Voorloper van de viool.

riem	<i>riẓma</i>	رزمة	'Bandel'; pakket van 480 vel papier.
rijst	<i>ruzz</i>	رز	
risico	<i>riḥq</i>	رزق	'Levensonderhoud'
safari	<i>saḥār</i>	سحاري	'Reis'
saffier	<i>saḥār</i>	صهقر	
saffraan	<i>za 'farān</i>	زعفران	'Krokus'; saffraan wordt gebruikt als kruid en geneesmiddel.
salep	<i>sahlāb</i>	سحلب	Drank bereid uit orchidee (farmacie)
samoem	<i>samām</i>	سموم	
sandaal	<i>sandal</i>	صندل	Indiase houtsoort
sandelhout	<i>sandal</i>	صندل	Idem.
satijn	<i>atlas zayūnī</i>	اطلس زيبوني	'Gladde stof uit Tzu'ing (in China)'. 'De koning is dood'.
schakmat	<i>as-shāḥ mā</i>	الشاه مات	Met kermes en cochenille gewerd rood kleed.
scharlakken	<i>siḡlātī</i>	سغلات	Purgeerd middel.
senchblad	<i>sanā</i>	سناه	Zaaijes uit Afrika.
sesam	<i>siḡsin</i>	سسم	
sesam	<i>siḡsin</i>	سسم	
simsalebim	<i>biḡm līlīn r-r'ahmānī r-r'ahm</i>	الرحم اللذييم	'In Naam van Allah, de Barmhartige, de Genadevolle'.
sinus	<i>ḡib</i>	جيب	'vouw' (van Hindi jya)
sirocco	<i>sharḡ</i>	شرفي	'Oostenwind'
siroop	<i>sharāb</i>	شراب	'Drank'
sjoren	<i>ḡarra</i>	جر	'Trekken', 'voorstlepen'.
soda	<i>suwwād</i>	سواد	'Sodakruid'
soebatten	<i>suḥba</i>	صحبة	'Vriendschap' (via Indonesië).
sofa	<i>suffa</i>	صفا	Bankje of kussen
sorbet	<i>sharba</i>	شربة	'Drankje'
sphnaze	<i>isbīnākh</i>	اسبناخ	
stroop	<i>sharāb</i>	شراب	
sukker	<i>sukkar</i>	سكر	
tabbeerd	<i>'arābī</i>	عرابي	Gekleurde stof uit Atarbiya, bij Bagdad.
talisman	<i>ḡisām</i>	طلم	'Medicijn'
talk	<i>ṭalq</i>	طالق	'Dadel uit India'
tannarinde	<i>ṭamr ḥindī</i>	تمر هندي	
tamboerijn	<i>ṭambūr</i>	طنبور	
tariet	<i>ṭa 'rif</i>	تعريف	'Aankondiging'
tarok	<i>ṭarḥ</i>	ترك	Zie ook 'racket'.
tennis	<i>ṭinnīs</i>	طنس	
timbal	<i>ṭunb'ir</i>	طنبور	
Trafalgar	<i>ṭarḡ al-ghār</i>	طرف الغار	'Lege kamp'
Troubadour	<i>ṭar-rāb</i>	طراب	'Zanger'
tulp	<i>ḡalband</i>	طلند	'Tulband'; uit Perzisch via het Turks.
tyfoon	<i>ḡāḡān</i>	طوفان	'Wervelstorm'
veterinair	<i>al-bayṭar</i>	البيتر	Naam van moslim dierenarts geb. 1248
vizier	<i>wazīr</i>	وزير	'Minister'
watten	<i>baṭāna</i>	بطانة	'Voering'
x	<i>shat'</i>	شيه	'Iets' (wiskunde).
zenit	<i>ṣamt ar-rā's</i>	سمت الرأس	'De richting van het hoofd' (Astronomie)
zero	<i>ṣif</i>	صفر	'Leeg'; Arabische naam voor 'nul'.

B R O N N E N

Philippa M. *Arabishe woorden in het Nederlands*. Pantheon Amsterdam 1989 (te verkrijgen in ub. Leiden).

Wat WM. *The influence of Islam on Medieval Europe*. Edinburgh University Press 1972.

Makdisi G. *Humanism and Scholasticism in Classical Islam and the Christian West*. J Am Or Soc apr-jun1989: p. 175-182 (Digitaal te raadplegen in universiteitsbibliotheek via JSTOR)

www.syriatoday.ca/saloun-arab-1a.n.htm

www.artarabec.net/artarabec/content/view/44/92/

www.cymonline.com